

DUELUL

de Mar Baidjiev la teatrele din Ploiești și Constanța

Cu *Duelul*, scriitorul sovietic Mar Baidjiev este la prima sa piesă. Formal, avem de-a face cu o schemă care și-a aflat de mult metafora geometrică, în figura plană a *triunghiului*: *El, Ea...* un *Al Treilea*. Numai că *unghiul* din care este privit aici triunghiul obligă să remarcăm o optică nouă. Pentru *El* (Iskander), umanitatea este coborâtă pe ultima treaptă și privită „lucid” cum se descompune moral. În concepția sa despre om, *Răul* este copleșitor. Pentru *Ea* (Nazi), lumea, fără *El*, înseamnă condamnare la cel mai greu supliciu: singurătatea. Poate de aceea, compromisul îi apare ca unică soluție, omenește scuizabilă. Cel de-al treilea însumează echilibrul, viziunea armonioasă a lumii

E manifestă dorința dramaturgului de a pune, la debutul său, toate întrebările și a da toate răspunsurile la o problematică acută, legată de esența și existența condiției umane, în genere. Totuși, deși, aparent, își plasează eroii — ca psihologie — pe orbita unei crize spirituale a umanității, universal consemnată în artă și teatru, tânărul dramaturg este purtătorul unei ferme concepții umaniste și rezolvă conflictul — evitând abil happy-end-ul — tocmai de pe această poziție.

Nu e mai puțin adevărat că totul se petrece la sol, între indivizi reali, pe un țărm maritim posibil și într-o contemporaneitate evidentă (nu numai din faptul că se vorbește de Pasternak și de aselenizare). Încă juvenilă apare manevrarea simbolicului în unele momente. Iar acea dedublare a eroilor în: *ea* — cu voce tare — și *ea* — voce interioară — avantajează o ușoară undă melodramatică.

Spectacolul ploieștean, în regia lui Emil Mandric, are meritul de a fi potențat virtuțile literare și dramatice ale textului, printr-o distribuție minuțios căutată și găsită. Iskander (Dumitru Palade) are un interpret inteligent, de fină nuanțare, de profunde accente umane. Nazi (Maria Rotaru) aduce o mare furtună interioară, exteriorizată total cu puternice vibrații dramatice, de bun-gust și aproape farmaceutic dozate. Vocea interioară a personajului feminin, materializată în rolul Povestitoare, apare mai fericită ca soluție regizorală (în comparație cu înregistrarea textului pe o bandă sonoră),

fără a salva însă structura piesei de la un viciu de fond. Și poate că Eugenia Laza a *jucat* prea mult și prea detaliat ca trăire acest rol, când, eventual, ar fi fost mai expresivă o rostire albă a partiturii. Aziz (Costică Drăgănescu) cucerește prin tinerețea fizică și cea morală, esențiale structurii eroului. Ele îl salvează de la patetic și lozincard. O linie simplă, caldă, comunicativă și fără nici o nuanță eroică ostentativă caracterizează întreaga viziune a actorului asupra personajului. Monologul final (rostirea — în medallion scenografic — a scrisorii către Nazi, de fapt testamentul eroului și profesiunea de credință a autorului însuși) convinge categoric prin acea expresie destinsă, relaxată într-un zîmbet de dincolo de suferința fizică și de pe țărmul absolutei concilierii interioare, care nu poate rezulta decît din conștiința îndeplinirii scopului însuși al existenței noastre ca indivizi ai speciei umane — lupta pentru victoria Binelui. O scenografie mai puțin sugestivă (Nicolae Lică), dar niște costume odihnitoare cromatic (Mihaela Dobrogeanu) creează un mediu plastic expresiv. În încheiere, ținem să amintim că la viziunea spectacolului cu aceeași piesă, oferit de Teatrul din Constanța, din text ca și din personaje s-a reținut doar o *schemă anostă*. De la titlu: *Tărmuri pustii* (în original, *Duelul*) intenția denaturării apare, chiar dacă nu premeditată. Rivalii (Iskander — Iancu Lucian și Aziz — Sandu Simionică) au barbă amîndoi, unul mai mare, altul mai mică, unul e mai rupestru (primul), celălalt mai „intelectualizat”. Aziz e de fapt rezonatorul piesei — și de aceea beneficiază chiar și de un costum mai de „ultimă oră” a modei: pullover alb și pantofi de catifea reiați. Iskander apare desculț, pentru că el e *nihilistul*... Eroina (Agata Nicolau) este, toată, un zburcium și o continuă zguduire de plîns (regia: Gh. Jora).

Cum vedeți, e puțin altfel decît în Eminescu: „...Alte măști și... altă piesă...”

Mona Iuga

